

การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการขับเคลื่อนนโยบายรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการสู่การปฏิบัติ

นโยบายข้อที่ 3 ปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้หลากหลายและทันสมัย

ชื่อผลงาน การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน (อุทยานแห่งชาติภูแลงคา)

ที่มาและความสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันมีเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะและความรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว วิธีการเรียนรู้แบบดั้งเดิมที่เน้นการถ่ายทอดความรู้ในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอต่อการพัฒนาทักษะและความสามารถที่รอบด้านของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะด้านวิชาการ วิชาชีพ และการดำเนินชีวิตในโลกที่มีความซับซ้อนมากขึ้น จึงได้มีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ที่สอดคล้องกับบริบทจริง ซึ่งเป็นแนวทางที่เรียกว่าการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการเรียนรู้เชิงบูรณาการ (Integrated Learning)

อุทยานแห่งชาติภูแลงคา เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์และหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมในการนำมาใช้เป็นฐานของการเรียนรู้แบบบูรณาการ นักเรียนสามารถสัมผัสกับธรรมชาติในลักษณะที่เป็นประสบการณ์ตรง ซึ่งช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการสำรวจ คิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ไม่เพียงเพิ่มพูนความรู้ด้านวิชาการ แต่ยังช่วยพัฒนาทักษะในด้านวิชาชีพ และการทำงานภาคสนาม ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในด้านที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ทักษะในด้านวิชาการและวิชาชีพแล้ว การเรียนรู้ในอุทยานแห่งชาติยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน นักเรียนสามารถเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม พัฒนาความสามารถในการใช้ชีวิตอย่างสมดุลกับธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการเรียนรู้แบบบูรณาการ ที่มุ่งเน้นให้การเรียนรู้เกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงความรู้และทักษะที่หลากหลายเข้าด้วยกัน

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน (อุทยานแห่งชาติภูแลงคา) เป็นแนวทางที่สามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง และตอบสนองความต้องการในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง โดยมุ่งเน้นการสร้างนักเรียนที่มีทักษะและความรู้ที่พร้อมสำหรับการดำเนินชีวิต วิชาการ และการประกอบวิชาชีพอย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน (อุทยานแห่งชาติภูแลงคา) ให้สอดคล้องกับการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning)
2. เพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
3. เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อสิ่งแวดล้อม และปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติ

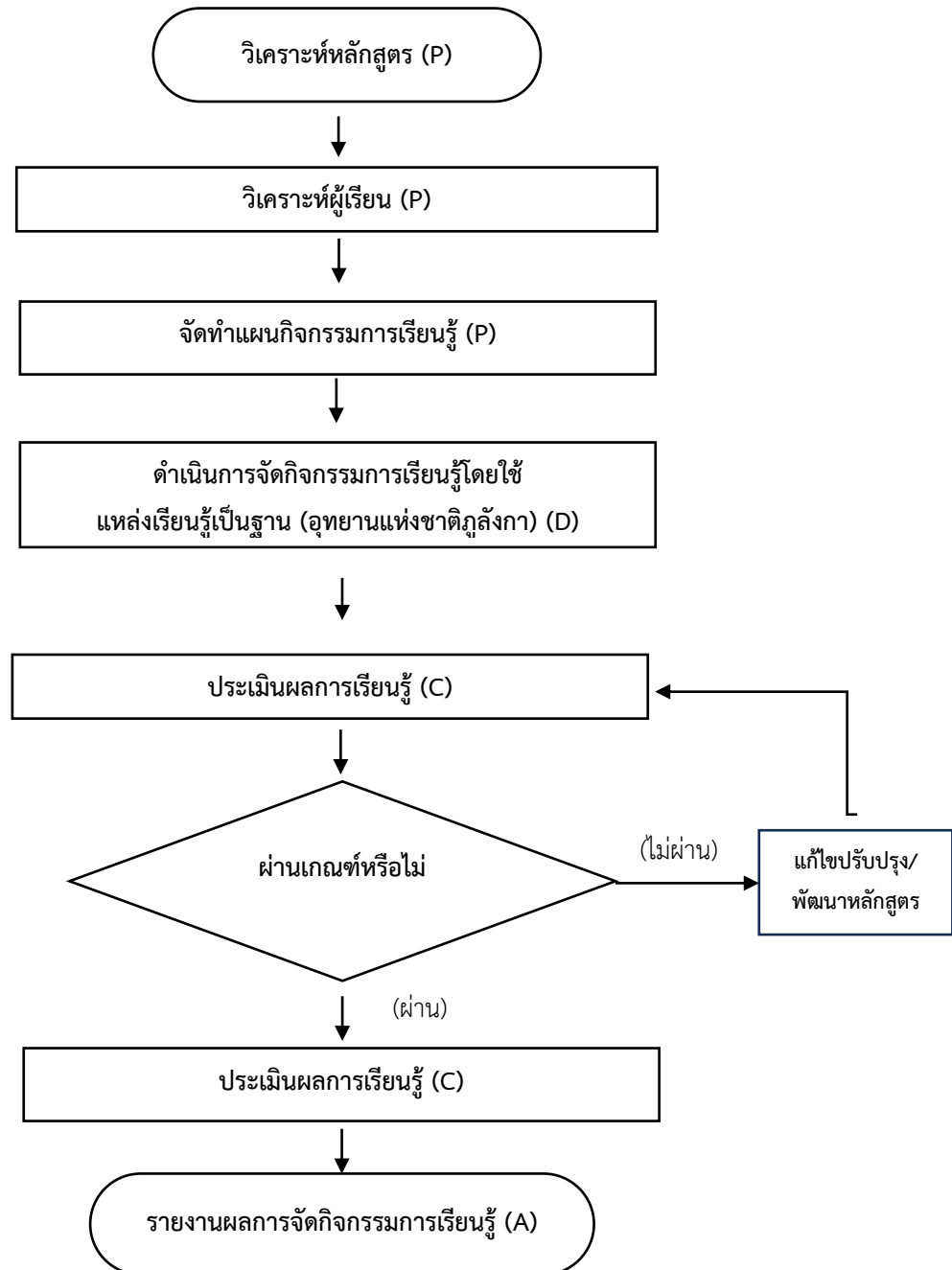
รายงานการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการขับเคลื่อนนโยบายรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการสู่การปฏิบัติ

โรงเรียนบ้านแพงพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม

การดำเนินงาน

1. ขั้นตอนการดำเนินงาน

ในการดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน (อุทยานแห่งชาติภูแลงคา) โรงเรียนบ้านแพงพิทยาคม มีขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำทักษะด้านวิชาการด้านวิชาชีพ และด้านวิถีชีวิต ไปต่อยอดในการดำเนินชีวิตได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

2. ขั้นตอนการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน (อุทยานแห่งชาติภูถ้ำหลวง)

ขั้นตอนการดำเนินงาน	การดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ
1) ขั้นการวางแผน (Plan) โรงเรียนวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อบูรณาการการจัดการเรียนที่เหมะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน และมีการจัดทำแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน (อุทยานแห่งชาติภูถ้ำหลวง)	1. ประชุมสร้างความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการการใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น บูรณาการกับหลักสูตรสถานศึกษา 2. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน (อุทยานแห่งชาติภูถ้ำหลวง)	- ผู้บริหาร คณะครู - กรรมการสถานศึกษา
2) ขั้นดำเนินการ (Do) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน (อุทยานแห่งชาติภูถ้ำหลวง) เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของกิจกรรม	1. ครูจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน (อุทยานแห่งชาติภูถ้ำหลวง) 2. จัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน ดังนี้ 1) ขั้นสำรวจ 2) ขั้นเรียนรู้ 3) ขั้นประเมินผล 4) ขั้นนำไปใช้ 5) ขั้นประยุกต์ความรู้และเผยแพร่ผลงาน	- ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
3. ขั้นตรวจสอบประเมินผล (Check) ประเมินผลของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน (อุทยานแห่งชาติภูถ้ำหลวง) โดยการประเมินผู้เรียน 3 ด้านตามนโยบายและจุดเน้นโรงเรียนคุณภาพ 3 วิ คือ ด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ และด้านวิถีชีวิต	ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยให้นักเรียนนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติจริงในโรงเรียน และพัฒนาต่อยอดจนกลายเป็นอาชีพได้	- ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
4. ขั้นนำผลมาประเมินปรับปรุง (Act) นำสรุปผลการดำเนินงาน มาปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถต่อยอดสู่การลงมือปฏิบัติจริง จากองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับ สามารถนำกลับไปถ่ายทอด เผยแพร่ให้กับครอบครัวและชุมชน ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมต่อไป	1. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีการถอดบทเรียนและลงมือปฏิบัติจริง 2. นำสรุปผลการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไข 3. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ผ่านเว็บไซต์โรงเรียน	- ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

ผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน (อุทยานแห่งชาติภูแลงคา) เป็นการปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัยและหลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้มีการต่อยอดแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) พัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามความถนัด และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและมีจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ซึ่งให้ผลการดำเนินงาน ดังนี้

ด้านวิชาการ

จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน (อุทยานแห่งชาติภูแลงคา) สามารถบูรณาการรายวิชาต่างๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต สภาพภูมิศาสตร์และธรณีวิทยา เรียนรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา วิถีชีวิต และปรัชญาชาวบ้านบนอุทยานแห่งชาติภูแลงคา โดยศึกษาจากสถานที่จริงเพื่อเชื่อมโยงให้สอดคล้องการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

ด้านวิชาชีพ

จากการเรียนรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา วิถีชีวิต และปรัชญาชาวบ้านบนอุทยานแห่งชาติภูแลงคา สามารถนำไปพัฒนาให้เกิดทักษะทางวิชาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้ครอบครัวและชุมชน เช่น

1. การเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น สามารถถ่ายทอดเรื่องราว ตำนานและความเชื่อได้อย่างน่าสนใจ ได้แบ่งปันความรู้และประสบการณ์ให้กับผู้อื่น อีกทั้งยังช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอีกด้วย
2. การผลิตและจำหน่ายสินค้า OTOP ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น เช่น ไม้กวาด เครื่องจักรสาน อาหารแปรรูป ยาสมุนไพร ที่ทำมาจากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น
3. การจัดทำพจนานายศรีซึ่งเป็นงานฝีมือที่มีความประณีตและสื่อถึงความเชื่อทางศาสนา
4. นำความรู้ไปพัฒนาเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การจัดอบรมสอนทำอาหารพื้นเมือง การจัดกิจกรรมสวดมนต์ทำวัตร การจัดทริปเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชนและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

ด้านวิถีชีวิต

วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน(อุทยานแห่งชาติภูแลงคา) ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถทราบถึงการดำเนินชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น และสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจากในห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ทำให้รู้จักชุมชน มีจิตอาสา ได้บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ และสามารถดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชนของตนเองมากขึ้น

ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต สภาพภูมิศาสตร์และธรณีวิทยา เรียนรู้เกี่ยวกับ พุทธศาสนา วิถีชีวิต และประเพณีชาวบ้าน จากการบูรณาการรายวิชาต่างๆ บนอุทยานแห่งชาติภูถ้ำกลองชัย

ผู้เรียนเกิดทักษะทางวิชาชีพ สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจากในห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และสร้างรายได้ให้ครอบครัวและชุมชน